

Як відомо, СРСР та його сателіти під час голосування резолюції ООН про ухвалення Всесвітньої декларації прав людини 10 грудня 1948 р. утрималися. Українська держава утримується й досі.

Якщо в 2005-2009 роках ми зазначали, що державна політика в галузі прав людини є неефективною, безсистемною та хаотичною, то сьогодні змушені констатувати, що останні два роки ця політика взагалі відсутня: права людини зовсім не є пріоритетом для керівництва держави. Позитивних дій органів влади та управління, спрямованих на здійснення українцями своїх прав, майже не спостерігається, а порушень прав людини та основоположних свобод все більше і більше.

Сьогодні найбільше турбує жорстка позиція держави щодо припинення або зменшення соціальних виплат чорнобильцям, афганцям, на дітей тощо. Всупереч рішенню Конституційного суду, згідно з яким права не можна призупиняти в дії на відміну від привілеїв, уряд демонстративно призупинив реалізацію соціальних та економічних прав в законі про бюджет й розпорядився нараховувати пенсії без врахування судових постанов. Це викликало масові протести чорнобильців та інших груп населення по всій країні і загрожує посиленням протистояння протестних груп суспільства з правоохоронними органами. Одна людина – 74-літній інвалід-шахтар Геннадій Конопльов – вже померла в Донецьку внаслідок цього протистояння.

Уряд каже, що в бюджеті немає коштів для соціальних виплат в таких розмірах. Але такі дії уряду виглядають особливо непристойно на тлі витрачання шалених коштів на утримання Президента, парламенту, уряду, іншого державного апарату, які загалом перевищують бюджетну суму соціальних виплат на 3 млрд. грн. Закупівля дорогих автомобілів, жемчужних ванн, золотих унітазів, пересування по країні чартерними рейсами тощо – усе це тільки підкріплює думки людей про аморальність влади, про те, що кошти в бюджеті є, але тільки їх крадуть або спрямовують на потреби вищих посадовців, а не громадян.

Сильна незалежна та справедлива судова влада – головна передумова дотримання прав людини. Проте хто тільки не заміряється на авторитет правосуддя! Заборона Кабміну відділенням Пенсійного фонду виконувати рішення судів щодо соціальних виплат яскраво характеризує неповагу до правосуддя, зверхне ставлення виконавчої влади до судової. Генеральна прокуратура звертається до Вищої ради юстиції із заявами про порушення суддями присяги за ухвалення рішень, які не подобаються прокурорам. Наругою над правосуддям є судові процеси проти колишніх урядовців. Так, Юлії Тимошенко та Сергію Луценку змінили запобіжний захід з підписки про невиїзд на утримання під вартою без жодної законної підстави. Просто знущанням над правосуддям є проведення цими днями суду щодо визначення запобіжного заходу Юлії Тимошенко прямо в медсанчастині СІЗО. І знущанням над обвинуваченою, яка не може навіть піднятися з ліжка.

2011 рік відзначився посиленням політичних переслідувань не тільки проти представників політичної опозиції, а й проти учасників громадських рухів. За нашими спостереженнями, таких переслідувань зазнали 55 громадських активістів, журналістів, правозахисників. Політично вмотивованими були кримінальні справи, порушені проти учасників податкового «Майдану», членів ВО «Свобода», товариства «Тризуб», які пофарбували пам'ятник Дзержинському, відпиляли голову бюсту Йосифа Сталіна. Політичні репресії є дуже серйозним порушенням прав людини, вони суттєво впливають на стан політичної свободи, яка зменшується, як шагренева шкіра, вони спрямовані на залякування суспільства. Але мають вони протилежний результат, бо викликають ще більші протести.

У 2011 р. ситуація із катуваннями та поганим поведінням в Україні серйозно загострилася порівняльно з 2010 р. Попри неодноразові масові акції протесту випадки брутального поведіння із затриманими тривають, незважаючи на проголошену МВС політику «нульової терпимості» до порушень закону з боку правоохоронців. За даними соціологічних досліджень на національному рівні (один з його елементів – опитування 3000 респондентів в Києві, Львові, Харкові, Полтаві та Криму), які були проведені за проектом Харківської правозахисної групи за підтримки Європейської Комісії, оціночна кількість постраждалих від незаконного насильства в міліції в 2010 р. склала більше 790 тисяч (це означає, що у 2010 році кожні 40 секунд в міліції відбувався акт незаконного насильства) а в 2011 р. – 980 тисяч. Відомо, що в 2010 році в установах міліції загинула 51 людина (в 2009 р. – 23 загиблих), а на кінець червня 2011 року до публічної сфери потрапили відомості про 27 загиблих.

Навіть Генеральний прокурор України Віктор Пшонка на розширеному засіданні колегії 21 червня за підсумками роботи органів прокуратури України у I півріччі 2011 року, визнав: «Надзвичайно гострою для України є проблема дотримання прав людини у кримінальному судочинстві. Непоодинокі факти катування і тортур на стадії дізнання та досудового слідства».

2011 рік відзначився ухваленням низки законів, які порушують права людини, зокрема, дискримінаційної пенсійної реформи, внаслідок якої чинні пенсії зменшилися, змін до Закону «Про доступ до судових рішень», який дозволяє вирішувати, які судові рішення вводити до реєстру, а які можна не оприлюднювати (частина третя статті 3 цього Закону тепер викладена в такій редакції: «3. Перелік судових рішень судів загальної юрисдикції, що підлягають включенню до Реєстру, затверджується Радою суддів України за погодженням з Державною судовою адміністрацією України»), Закон «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та інші. В останньому Законі усі без виключення зміни зосереджені виключно на розширенні повноважень державних органів у проведенні контролю за іноземцями та здійсненні щодо них функцій примусу й покарання.

Одночасно із запровадженням до законодавства змін, націлених на посилення правового тиску на іноземців, у 2011 році в Україні був остаточно сформований додатковий державний орган реалізації подібної імміграційної політики – Державна

міграційна служба. На жаль, замість незалежного від МВС, цивільного та прозорого у своїй діяльності органу в Україні утворено ще один жандармський орган надзору за іноземцями, своєрідне «дочірнє підприємство» МВС.

Стан із правами людини та основоположними свободами зміниться на краще тільки за умови докорінної зміни ставлення керівництва держави до свого головного конституційного обов'язку – утвердження й захисту прав людини. А сьогодні стаття 3 Конституції виглядає суцільним лицемірством.

Євген Захаров, [Права людини в Україні](#)